

ODTÜ

Haziran 2010 • Sayı 45

ISSN: 1309-2626

ODTÜ güzeldir...

ODTÜ Eğitim Kalitesinin Türkiye'ye ve Dünya'ya Açılan Penceresi:

Açık Ders Malzemeleri

Doç.Dr. Kürşat Çağıltay
ODTÜ Öğretim Teknolojileri
Destek Ofisi Koordinatörü
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

Açık Ders Malzemeleri, eğitsel kaynakların öğrenmeye hevesli ve bu kaynaklara ihtiyaç duyan herkes ile paylaşıldığı elektronik bir ortamdır. Bu ortamda yayınlanan yüksek kaliteli eğitsel kaynaklar ders olarak organize edilmiştir ve kaynaklar belirli lisans koşulları ile koruma altına alınmıştır. Açık Ders Malzemeleri Projesi ise, paylaşılan kaynakların artırılması, bu kaynakların daha çok kişiye ulaştırılması yolu ile fırsat eşitliği sağlamak amacıyla yürütülen uluslararası bir projedir. Bir başka deyişle, Açık Ders Malzemeleri; okul duvarlarını, coğrafi ve fiziksel engelleri aşarak kişilere eşit eğitim imkanı sağlamak yönünde önemli bir araç olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda, projeye destek veren gönüllü akademisyenler hiçbir karşılık beklenmeden, kendileri tarafından yaratılmış ve telif hakları ile korunmuş içerikten arındırılmış ders malzemelerini herkesin kullanımına açmayı kabul etmektedir. Bu proje, herhangi bir uzaktan eğitim uygulamasından farklı olarak kaynaklardan faydalanan kişilere akademik bir derece ya da sertifika sağlamamaktadır. Projenin amacı ders planlarının, yöntemlerinin ve telif hakkı sorunu olmayan eğitim araç gereçlerine erişim sağlayarak eğitimde fırsat eşitliğini gözetmektedir. Dersini zenginleştirmek isteyen veya kendi üniversitesinde benzer ders açmayı planlayan öğretim üyeleri, ilgilendiği alandaki gelişmeleri takip etmek isteyen ya da bilgilerinin tazeleme ihtiyacı

duyan mezunlar, bir üniversitede öğrenim gören öğrenciler ve herhangi bir konuda bilgi edinmek isteyen insanlar bu sistemin doğal kullanıcılarıdır. Açık ders malzemeleri temelde konu başlıkları, ders izlencesi ve ders notlarından oluşmaktadır. Bu kaynaklar simülasyonlar, açıklamalı örnekler, görsel ve işitsel ders anlatımları, sınav, test ve proje örnekleri ile zenginleştirilebilir.

Türkiye'de Açık Ders Malzemeleri

Ülkemizde "Ulusal Açık Ders Malzemeleri" projesi Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) öncülüğünde başlatılmıştır. 2007 yılında, aralarında ODTÜ'nün de bulunduğu 34 üniversite, YÖK ve TÜBA'nın katılımıyla ulusal bir konsorsiyum kurulmuştur (<http://acikders.org.tr>). Bu çatı altında toplanan üniversiteler, ülkemizde akademik bilgi paylaşımının hızla artması yönünde çok büyük bir adım atmışlardır. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu (UADMK)'nin amacı "Bilgi paylaştıkça büyür" felsefesini Türkiye'de de hayata geçirmek ve ders materyallerine erişimde fırsat eşitliği sağlamaktır. Ancak 2010 yılı itibarıyla konsorsiyuma dahil olan 65 üniversiteden sadece 5 tanesi aktif olarak Açık Ders Malzemesi üretimine ve yayınlanmasına devam etmektedir.

Açık Ders Malzemesi üretimini desteklemek ve hızlandırmak için UADMK tarafından yapılan başvuru olumlu bu-

lunmuş ve DPT tarafından bir proje kapsamında desteklenmeye başlamıştır. Alanında yetkin öğretim üyeleri arasından seçilenler, gerek tercüme ve gerekse telif ders üretimi konusunda çalışmaya başlamıştır.

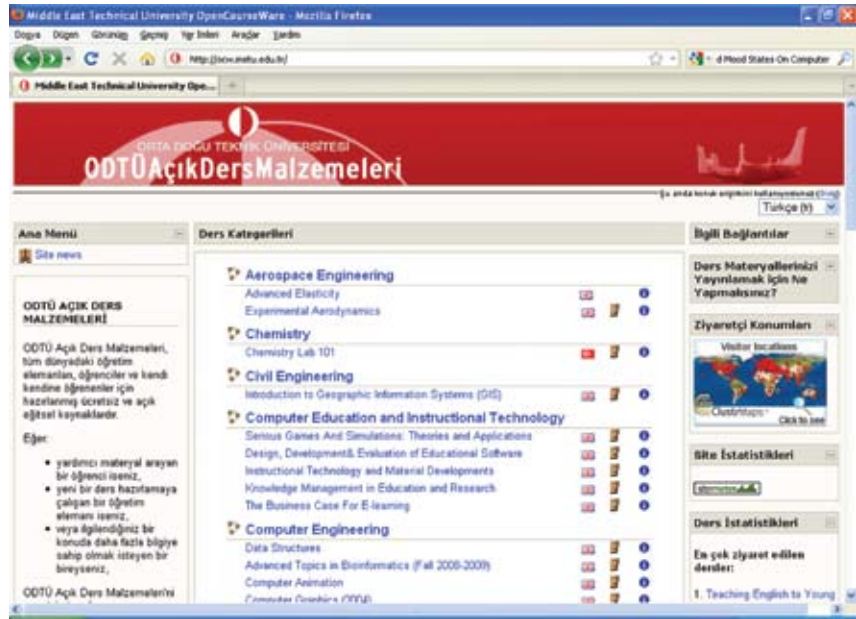
ODTÜ Açık Ders Malzemeleri Projesi

Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumunun kuruluşundan bugüne kadar ODTÜ, bütün çalışmalara aktif olarak katılmaktadır. Proje kapsamında ODTÜ Açık Ders Malzemeleri (<http://ocw.metu.edu.tr>) portalı açılmıştır (bkz. Şekil-1). Portalde yayınlanacak ders malzemeleri için çeşitli zamanlarda duyurular yapılarak gönüllü öğretim üyeleri ile iletişime geçilmiş ve ders içerikleri yayınlanmaya başlanmıştır. Açık ders malzemelerinin yayına hazırlanması ve yayınlanması süreci ODTÜ Rektörlüğü'ne bağlı bir birim olarak, öğretim teknolojilerinin kullanımının artırılması ve öğretim üyelerinin ihtiyaç duydukları desteğin sağlanması amacıyla kurulmuş olan Öğretim Teknolojileri Destek Ofisi tarafından yürütülmektedir. Sistemin teknik altyapısının kurulması ve işletilmesi ise ODTÜ Bilgi İşlem Dairesi tarafından sürdürülmektedir. Kullanılan Açık ders malzemesi portalı yazılımları Bilgi İşlem Dairesi tarafından geliştirilmekte ve yedeklenmektedir.

Proje başlangıcından itibaren çeşitli zamanlarda duyurular yapılarak gönüllü öğretim üyeleri ile temasa ge-

çilmektedir. Ders malzemelerini paylaşmak isteyen öğretim üyelerinden ders malzemelerini Öğretim Teknolojileri Destek Ofisi'ne iletmeleri istenmektedir. Eğer paylaşım istenen ders materyalleri dijital ortamda (öğretim üyesinin veya dersin web sitesi veya METU-Online sisteminde) yayınlanıyor ise veya materyallerin dijital kopyaları var ise materyaller yayınladıkları sistemden veya var oldukları bilgisayardan alınmaktadır. Öğretim üyesinin paylaşmak istediği malzemelerin dijital kopyası yok ise, ofise ulaşan basılı materyaller dijital ortama aktarılabilir. Ayrıca öğretim üyelerinden paylaştıkları materyallerin telif hakkı dolayısıyla paylaşılması ve yayınlanması yasak olan bölümlerden arındırılması istenmektedir.

ODTÜ Açık Ders Malzemeleri sisteminde 2010 yılı Mayıs ayı itibarıyla 18 bölümden, 25 öğretim üyesi tarafından hazırlanmış 63 tane ders açılmıştır. Derslerin yanı sıra üniversitede öğrencilerin yoğun olarak aldıkları temel derslerdeki laboratuvar uygulamaları da bu sisteme aktarılmaya başlanmıştır. İlk etapta temel Kimya dersinin laboratuvar uygulamalarının videoları çekilmiş ve böylece öğrencilerin laboratuvara gelmeden önce yapacakları deneylere aşina olmalarının sağlanması hedeflenmiştir. 2010 yılı yaz aylarında temel Fizik dersi laboratuvarı için aynı çalışmanın tamamlanması hedeflenmektedir. Laboratuvar ders malzemeleri hem İngilizce ve hem de Türkçe hazırlanmaktadır. Böylece yeni açılmakta olan üniversitelerimize kaynak sağlanması da hedeflenmektedir. Bir sonraki aşamada ise bu laboratuvar uygulamalarının simülasyon sürümünün hazırlanması ve öğrencilerin laboratuvara gelmeden önce deneyleri sanal ortamda yapabilmesinin sağlanması planlanmaktadır. ODTÜ Açık Ders Malzemeleri Portalının ziyaretçi istatistikleri de takip edilmektedir. Portal, ayda ortalama 2000 kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Kasım 2009 ile Mayıs 2010 tarihleri arasında 15.000 kişi portalı ziyaret edip,

Şekil-1 ODTÜ Açık Ders Malzemeleri Portalı (Türkçe Arayüz)

Şekil-2 ODTÜ Açık Ders Malzemelerine Ulaşan Ülkeler (Kırmızı noktalar ziyaret yoğunluğunu göstermektedir)

ODTÜ'lü öğretim üyelerinin açtığı derslerden yararlanmış. Şekil-2 ve Tablo-1'de ODTÜ derslerinden yararlanan kişilerin ülkeleri ve en çok ziyaret eden 10 ülkenin bilgisi verilmektedir.

Türkiye	Kanada
ABD	Hindistan
Almanya	Pakistan
İran	Hollanda
İngiltere	Brezilya

Tablo-1 ODTÜ Açık Ders Malzemeleri portalını en çok kullanan 10 ülke

Açık Ders Malzemeleri, gönüllü ders açan öğretim üyelerinin desteği ile ayakta kalabilecek bir projedir. Dolayısıyla öğretim üyelerinin projeye ilgisinin artırılması gerekmektedir. Yapılan duyurular ve tanıtımlar, öğretim üyelerinden istenen seviyede geri dönüş sağlayamamaktadır. Bu duruma, öğre-

tim üyelerinin iş yüklerinin fazla olması ve teknolojinin dahil olduğu uygulamalarda çekingen davranmaları sebep olabilir. Bu aşamada ders araç ve gereçlerinin hazırlanması veya İnternet ortamına aktarılması konularında öğretim üyelerine destek verilmesi çekingenliği ortadan kaldıracaktır. ODTÜ Öğretim Teknolojileri Destek Ofisi gibi birimler hem ihtiyaç duyulan desteğin sağlanması hem de Açık Ders Malzemelerini servise açmak konularında öğretim üyelerine fazladan yük getirmemesi için yararlı olmaktadır. Üniversite üst yönetiminin projeye verdiği destek de açık ders sistemine ders eklenebilmesi konusunda çok önemli olmaktadır. Sisteme ders ekleyen öğretim üyelerinin akademik etkinlik puanı ile ya da maddi olarak teşvik edilmesi öğretim üyelerinin derslerini herkese açmak yönündeki çekingenliklerini ortadan kaldıracaktır.